



W ŚWIAT
Z KLASĄ

Sprawiedliwe czy niesprawiedliwe?

ZESTAW ĆWICZEŃ DO BADANIA ZMIAN
W POSTAWACH MŁODZIEŻY WOBEC GLOBALNYCH WYZWAŃ



04

Co zrobi największą różnicę?



10 LAT



20 MINUT

#KONSUMPCJA
#GLOBALNY RYNEK
#ŚWIADOME DECYZJE
#SPRAWIEDLIWOŚĆ
#SOLIDARNOŚĆ
#OSOBISTY WPŁYW

Czego chcę się dowiedzieć?

W jakim stopniu uczniowie i uczennice zdają sobie sprawę, że jako konsumenci mają potencjalną moc sprawczą – zarówno indywidualnie, jak i jako część większej grupy? Czy i w jakim stopniu uczniowie i uczennice myślą o konsekwencjach swoich wyborów? Czy niesprawiedliwość motywuje ich do działania?

Co jest potrzebne do przeprowadzenia ćwiczenia?

- Materiał informacyjny (po jednym dla każdej grupy) o produkcji towarów, z których uczniowie i uczennice korzystają, takich jak meksykańskie awokado, telefony komórkowe i ubrania (w załączniku).
- Karty z działaniami dotyczące 3 tematów: uprawy awokado oraz produkcji telefonów komórkowych i ubrań (w załączniku).

Jak poprowadzić ćwiczenie?

- Podziel uczniów i uczennice na grupy od 3 do 5 osób. Daj każdej grupie materiał informacyjny i zestaw kart z działaniami (w jednym konkretnym temacie lub każdej grupie to samo – zależnie od grupy, czasu i osoby prowadzącej).
- Poproś każdą grupę o oznaczenie działań w kolejności, zaczynając od tego, które zrobiłoby największą różnicę dla sytuacji opisywanych ludzi i środowiska.
- Następnie poproś o odpowiedź na pytanie, którą z tych rzeczy najprawdopodobniej faktycznie zrobię? Niech uczniowie i uczennice zaznaczą swoje wybory na kartach z działaniami przy użyciu kolorowych pisaków albo naklejek.

Jak analizować wyniki?

- Zbierz wyniki: policz, ile razy każda karta z działaniem została oznaczona. Podsumuj notatki z dyskusji.
- Czy są dowody wskazujące na to, że uczniowie i uczennice myślą o konsekwencjach swoich wyborów? Czy myślą np. o tym, że zaprzestanie korzystania z produktów wytworzonych przez słabo opłacanych pracowników może doprowadzić tych pracowników do bezrobocia, natomiast naciski na to, aby wytwórcy zapewniali lepsze warunki pracy, mogą wpłynąć na pracowników pozytywnie?
- Sprawdź, ile razy oznaczono daną kartę. Czy uczniowie i uczennice wybierali jakieś działania częściej niż inne? Jeśli tak, porozmawiajcie o przyczynach.

Jak ocenić zmianę?

- Powtórz ćwiczenie przy użyciu innego materiału informacyjnego i innych kart z działaniami. Porównaj wyniki.
- Spytaj uczniów i uczennice, jakie działania faktycznie podjęli – sami lub w grupie.
- Zwróć uwagę, czy uczniowie i uczennice wykazują większą świadomość konsekwencji własnych działań w odniesieniu do producentów i producentek oraz środowiska i klimatu.
- Zwróć uwagę, czy uczniowie i uczennice są bardziej skłonni do podjęcia działań na rzecz sprawiedliwości społecznej i ekologicznej.

Jakie działania można zaproponować po ćwiczeniu?

- Wykorzystaj filmy, artykuły prasowe i inne źródła, by dowiedzieć się więcej o społecznych i ekologicznych konsekwencjach wytwarzania różnych produktów.
- Poszukaj historycznych przykładów kampanii, które miały pozytywny wpływ na warunki życia i pracy oraz na środowisko/klimat – zarówno lokalnie, jak i globalnie.
- Poznaj historyczne początki współczesnych relacji handlowych.

Scenariusze i materiały, które mogą być przydatne podczas tych działań:

- Artykuł Katarzyny Szeniawskiej pt. „Świadoma konsumpcja”, CEO: <https://bit.ly/SwiadomaKonsumpcja>.

- Wszystkie scenariusze, ćwiczenia, teksty na stronie <https://globalna.ceo.org.pl> po zaznaczeniu w wyszukiwarce materiałów hasła „konsumpcja i produkcja”.
- Portal Polskiej Zielonej Sieci na temat konsumpcji: <https://ekonsument.pl>.
- Film Instytutu Globalnej Odpowiedzialności pt. *Tajemnica twojego smartfona*: <https://bit.ly/TajemnicaSmartfona>.
- Gra negocjacyjno-edukacyjna Instytutu Globalnej Odpowiedzialności pt. *Tajemnice Elektrobiznesu (>15 lat)*: <https://igo.org.pl/tajemnice-elektrobiznesu-gra-negocjacyjno-edukacyjna/>.
- Film Instytutu Globalnej Odpowiedzialności pt. *Skąd się bierze imbir?*: <http://bit.ly/FilmImbir>.
- Prezentacja szkoleniowa Polskiej Zielonej Sieci pt. „Odpowiedzialna konsumpcja”: https://issuu.com/globalne/docs/odpowiedzialna_konsumpcja_-_szkolenie_zale_no_ci_g/12.
- Portal na temat przemysłu odzieżowego Clean Clothes Polska: <https://www.cleanclothes.pl>.

Załącznik

1.a: Materiał informacyjny: produkcja awokado w Meksyku

Meksyk odpowiada za 45% światowej produkcji awokado.

Wzrost globalnego popytu na awokado (zwłaszcza w Europie i Stanach Zjednoczonych) sprawia, że meksykańscy rolnicy są zmuszani do powiększania swoich gospodarstw. Dochodzi do wylesiania, chemicznego zanieczyszczenia gleby, powietrza i wody oraz do wzrostu emisji gazów cieplarnianych.

Osoby uprawiające i zbierające awokado są niezadowolone z niskich zarobków, niepewnych warunków zatrudnienia oraz konieczności wykonywania ciężkiej, wielogodzinnej pracy. Praca dzieci jest powszechna. U osób pracujących przy uprawach oraz w społecznościach sąsiadujących z niektórymi uprawami pojawiają się poważne problemy zdrowotne związane ze stosowaniem pestycydów.

[24 sierpnia 2017 - autorka: Julia Darnton, Michigan State University Extension]

1.b: Karty z działaniami: produkcja awokado w Meksyku

Wesprę finansowo dziecko z Meksyku	Nic, co zrobię, nie będzie mieć znaczenia	Wystosuję do lokalnego sklepu prośbę o sprzedawanie tylko awokado <i>fair trade</i>	Będę kupować tylko awokado z etykietą <i>fair trade</i>
Przekonam szkołę / lokalne władze do stosowania zasad <i>fair trade</i>	Napiszę do supermarketów prośbę o sprzedawanie tylko awokado <i>fair trade</i>	Wesprę (wolontariacko lub finansowo) organizację działającą na rzecz praw pracowników	Wesprę (wolontariacko lub finansowo) organizację działającą na rzecz ochrony środowiska
Przekonam innych ludzi do podjęcia działań	Przestaną kupować i jeść awokado	Taka zmiana to nie moja odpowiedzialność	Coś innego

2.a: Materiał informacyjny: wydobycie koltanu w Demokratycznej Republice Konga

Wszystkie baterie do telefonów komórkowych zawierają koltan. 80% światowych zasobów koltanu pochodzi z Demokratycznej Republiki Konga. To środkowoafrykańskie państwo jest bogate w zasoby naturalne, ale większość jego mieszkańców żyje w skrajnym ubóstwie. Toczy się wojna domowa, a wiele kopalń jest kontrolowanych przez grupy zbrojne. Niektóre kobiety i dzieci są zmuszane do pracy w kopalniach. Większość górników zarabia za mało, aby zdrowo żyć i zapewnić byt rodzinom. Z powodu wdychania szkodliwych substancji wielu górników ma problemy zdrowotne.

Na potrzeby górnictwa wycinane są ogromne obszary leśne. Szybkie tempo wylesiania zagraża szympansom i wschodnim gorylom nizinnym. Wydobycie koltanu zanieczyszcza również rzeki i jeziora, co szkodzi lokalnym społecznościom, zwierzętom i przyrodzie. Według Greenpeace Africa obecne tempo prac górniczych zniszczy ekosystemy Demokratycznej Republiki Konga w ciągu najbliższych 10-12 lat.

2.b: Karty z działaniami: wydobycie koltanu w Demokratycznej Republice Konga

Wesprę finansowo dziecko z Demokratycznej Republiki Konga	Nic, co zrobię, nie będzie mieć znaczenia	Będę oddawać telefony do recyklingu albo używać starego sprzętu	Będę kupować tylko telefony produkowane zgodnie z zasadą <i>fair trade</i>
Będę rzadziej wymieniać telefon na nowy	Napiszę do producentów telefonów z prośbą o stosowanie koltanu wydobywanego zgodnie z zasadą <i>fair trade</i>	Wesprę (wolontariacko lub finansowo) organizację działającą na rzecz praw pracowników	Wesprę (wolontariacko lub finansowo) organizację działającą na rzecz ochrony środowiska
Przekonam innych ludzi do podjęcia działań	Przestaną kupować i korzystać z telefonów zawierających koltan	Taka zmiana to nie moja odpowiedzialność	Coś innego

3.a: Materiał informacyjny: przemysł odzieżowy w Bangladeszu

40% pracowników przemysłowych w Bangladeszu pracuje przy produkcji odzieży. Prawie cała odzież jest eksportowana do Europy i USA. Choć przemysł odzieżowy osiąga wysokie zyski, płace pracowników i pracowniczek są zbyt niskie, by mogli oni zdrowo żyć i utrzymać rodziny. Wiele z tych osób pracuje po 14 godzin dziennie w niebezpiecznych warunkach i pada ofiarą nękania w miejscu pracy. Od 1990 roku ponad 400 pracowników i pracownic zmarło, a tysiące zostały ranne w 50 poważnych pożarach fabryk.

Wiele fabryk odzieży wyrzuca i wylewa odpady bezpośrednio do rzek i kanałów. Ryby umierają, grunty rolne są zanieczyszczone toksynami, a okoliczna ludność boryka się z zanieczyszczeniem powietrza, fetorem i problemami zdrowotnymi.

Z powodu częstych zmian mody w Europie i USA dochodzi do utylizacji dużej ilości odzieży. Część trafia na wysypiska śmieci, a część na rynek odzieży używanej w biedniejszych państwach. Ghana jest przykładem kraju, w którym import odzieży używanej osłabił rodzimy przemysł odzieżowy.

3.b: Karty z działaniami: przemysł odzieżowy w Bangladeszu

Wesprę finansowo dziecko mieszkające w Bangladeszu	Nic, co zrobię, nie będzie mieć znaczenia	Będę naprawiać używaną odzież (upcycling)	Będę kupować tylko odzież <i>fair trade</i>
Ograniczę kupowanie nowych ubrań	Napiszę do sprzedawców lub producentów odzieży prośbę o zapewnienie uczciwego traktowania pracowników	Wesprę (wolontariacko lub finansowo) organizację działającą na rzecz praw pracowników	Wesprę (wolontariacko lub finansowo) organizację działającą na rzecz ochrony środowiska
Przekonam znajomych do podjęcia działań	Będę kupować tylko odzież używaną	Taka zmiana to nie moja odpowiedzialność	Coś innego